

nes admittantur in iudicio ut minorem defendant, n. 2 et 3 l. 17 per text. ibi, t. 16 p. 6.—Tutor si non fuerit utiliter auctoratus tenetur, et facta per minorem sine eius auctoritate non valent, n. 3 l. 17 t. 16 p. 6.—Et an cum minor respondit de veritate, exigatur tutoris auctoritas, dict. n. 5.—Et an debeat ista auctoritas intervenire, quando per creditores minorum res minorum venduntur, ibid. in fin.—Tutor an et quando teneatur dotare sororem pupilli sui; et plura de hoc vide per n. 3 l. 18 per text. ibi, t. 16 p. 6.—ubi pupillum educare debeat, gloss. l. 19 per text. ibi, t. 16 p. 6.—quæ pupillo dare teneatur ad alimenta ipsius, et an si redditus non sufficiant ad alimenta, possit ipse manus extendere ad proprietatem, gloss. l. 20 per text. ibi, t. 16 p. 6.—si de suo aliquid consumpsit pro alimentando minore, an sibi solvi debeat, n. 4 ibid. per illum text.—quando desinat esse tutor, gloss. l. 21 per text. ibi, t. 16 p. 6 juncta ibi l. 12.—rationem reddere tenetur, alias puniatur, n. 5 dict. l. 21 per text. ibid.—Et bona fidejussorum et hæredum tutoris sunt tacite obligata ipsi minori, n. 8 dict. l. 21 per textum ibi.—Tutor si auctoravit factum minoris, an minor si læsus sit, possit in integrum restitui, n. 2 l. 2 tit. 19 part. 6.—Et an cum minor se restituit contra tutorem, sint tutori cedendæ actiones, et ei competat beneficium restitutionis, dict. n. 2 dict. l. 2.—Tutor qualiter, et quando aliquem possit nomine sui minoris accusare, n. 2 et 3 l. 6 per text. ibi, tit. 1 part. 7.—Et si in absentia tutoris à iudice procurator minori datus sit legitime, et ad quid datio teneat, n. 2 in fin. l. 6 tit. 1 part. 7.—Tutor potest per vim stuprantem puellam suam occidere, n. 4 l. 5 tit. 8 p. 7.—qui rem pupilli dolose subtrahit, an actione furti conveniri possit, n. 4 l. 5 per textum ibi, tit. 14 part. 7.—si in domo sui minoris servum fugitivum alicujus occultavit, qualiter puniatur, n. 2 l. 26 per text. ibi, tit. 14 p. 7.—contrahendo matrimonium cum ejus minore committit adulterium, n. 4 l. 6 per text. ibi, t. 17 part. 7.

TUTOR TESTAMENTARIUS excludit matrem à tutela filii sui n. 3 l. 95 tit. 18 p. 3.—datus in testamento an in codicillis vetari possit, n. 2 l. 104 tit. 18 part. 3.—an possit dari in codicillis, n. 4 l. 2 tit. 16 p. 6.—Et quid si sit spes tutoris testamentarii, an perveniatur ad legitimum, vel dativum, dictum n. 4 dict. l. 2.—Tutor legitimus si designetur in testamento, an per hoc efficiatur tutor testamentarius, et desinat esse legitimus, n. 2 l. 2 t. 16 p. 6.—Et datio tutoris dativi nulla est ubi iudici narratum non fuit, quomodo alii proximiores cessabant in petendo, cum essent citati, ibid. in n. 3.—Et an in tutore testamentario requiratur decretum iudicis, n. 4 l. 3 t. 16 p. 6.—Tutor à matre, vel consanguineo, an peti possit per procuratorem, et cujus sumptibus, n. 4 post med. l. 12 tit. 16 part. 6.—Et an mater, vel alii teneantur stante tutore testamentario, vel legitimo, ibidem.

TUTOR DATIVUS, et quid si sit spes tutoris testamentarii, an perveniatur ad dativum, vel legitimum, n. 4 l. 1 tit. 16 part. 6.—si desit esse, an perveniatur ad legitimum, et è contra, n. 2 l. 2 tit. 16 part. 6.—Et an filiis adoptivis competat legitima tutela, ibidem.—Et an ha-

benti tutorem legitimum possit dari dativus, ibidem.—Tutor dativus, vel legitimus quis in tutela præferatur, quando mater exclusa fuit propter secundas nuptias, n. 5 l. 5 tit. 16 part. 6.—an à iudice dare debeat quem mater elegerit, quæ ad secundas nuptias transire vult, et an dativus petitus à matre præferatur legitimo, dict. n. 5.—Et an tutor confirmatus à iudicis præferatur legitimo, vel admittat tutorem dativum secum, n. 4 l. 6 tit. 16 part. 6.—Tutor an possit filio sub conditione relinquere; et quid in tutore dativo, n. 4 l. 8 tit. 16 part. 6. per text. ibi.—Tutores dativi, vel legitimi an satisfacere teneantur, et quando sic, vel non, num. 5 l. 9 per text. ibi, et n. 3 leg. 12 tit. 16 part. 6.—Et an talis satisfactio præstari possit in alia die, quam datæ tutelæ, et an antea bona administrare possit, ibid. in princ.—Et quid in patre dato tutore, an satisfacere teneatur, ibidem.—Et quid si tutor multum dives sit, ibidem.—Et an augeri debeat satisfactio, si multum augeatur minoris patrimonium, ibidem.

TUTOR LEGITIMUS utrum debeat satisfacere, et qualiter fidejussor tutoris se obligare possit, et an fiet executio in fidejussorem istum sine eo, quod prius tutor debeat conveniri, et quando, n. 6 l. 94 tit. 18 part. 3.—si sit legitime constitutus, an sufficiat tunc decretum iudicis cum tali minus legitimo tutore, n. 4 l. 4 t. 5 in part. 3.—Et quid si sit spes tutoris testamentarii, an perveniatur ad tutorem legitimum, vel dativum, n. 4 l. 1 tit. 16 part. 6.—Tutor legitimus quis sit, et an si desit esse perveniatur ad dativum, n. 2 l. 2 tit. 16 part. 6.—Tutores legitimi si plures sint, an decernatur tutela uni ex eis tantum, dict. n. 2.—Et an habenti tutorem legitimum possit dari dativus, ibidem.—Tutores legitimi an dentur filiis bastardis, ibidem.—Et ubi de tutore mentio fit, intelligitur de legitimo, ibid. ad fin.—Tutor legitimus si designetur in testamento, an per hoc efficiatur tutor testamentarius, et desinat esse legitimus, ibid. in fin.—Et datio tutoris dativi nulla est, ubi iudici narratum non fuit, quomodo alii proximiores cessabant in petendo, cum essent citati, ibid. in n. 3.—Tutor legitimus, vel dativus quis in tutela præferatur, quando mater exclusa fuit propter secundas nuptias, n. 3 l. 5 t. 16 part. 6.—Et an tutor confirmatus à iudice præferatur legitimo, vel admittat tutorem dativum secum, num. 4 l. 6 tit. 16 part. 6.—Tutores legitimi, vel dativi an satisfacere teneantur, et quando sic, vel non, num. 5 l. 9 per text. ibi, et n. 3 l. 12 tit. 16 p. 6.—Et an talis satisfactio præstari possit in alia die, quam datæ tutelæ, et an antea bona administrare possit, ibid. in princ.—Et quid in patre dato tutore an satisfacere teneatur, ibidem.—Et quid si tutor multum dives sit, ibidem.—Et an augeri debeat satisfactio si multum augeatur minoris patrimonium, ibidem.

TUTOR EMENS, vendens, vel alienans, et tutor emens de pecunia minoris debet de meliori emere, et minus subjacent corruptioni, n. 5 l. 10 tit. 18 part. 3.—si non vendat tempore congruo, antequam corrumpatur, tenebitur pupillo, ibidem.—qualiter pretium rei venditæ minoris recipere debeat, quia ejus confessioni super recepto non creditur, n. 5 leg. 60 tit. 18 part. 3.—an

possit quomodo velit res minoris alienare, vel qualiter illud facere teneatur, n. 2 cum sequent. l. 4 tit. 5 p. 5.—quales res minoris vendere possit, vel non, num. 3 dict. l. 4.—ex quibus causis possit vendere res minoris, n. 4 et 5 l. 4 tit. 5 part. 5, et n. penult. l. 60 tit. 18 part. 5, et gloss. l. 18 tit. 16 part. 6.—Et an res ipsius minoris immobiles tutor vendere possit pro magna utilitate minoris, vel non, n. 3 dict. leg. 4 tit. 5 part. 5.—Tutor vendere non potest res minoris immobiles etiam cum causa sine iudicis decreto, et qualis ista causæ cognitio esse debeat; et an in dubio quando decretum iudicis interpositum invenitur, præsumatur omnes solemnitates adhibitas fuisse, ibid. in dict. n. 5.—Tutores neque publice, neque clam res minoris emere possunt, et an possint cum auctoritate contutoris, vel iudicis, ibid. in n. 9 dict. l. 4 tit. 5 part. 5.—Tutor an ipso auctorante possit res minoris sui emere bona fide, dict. n. 9 ad fin.—Tutoris auctoritas, an requiratur simul cum iudicis decreto, quando ipse, vel alius tutor res immobiles minoris emunt, ibidem in n. 10.—Tutor an teneatur possessiones, vel alias res emere cum pecunia sui minoris, n. 4 l. 49 tit. 5 part. 5.—in rationibus suis tenetur ponere tempus venditionis, aliàs in ejus præjudicium præsumitur venditum tempore cariorum, n. 9 l. 15 tit. 16 part. 6.—quando possit res minoris sui alienare, et qualiter, gloss. l. 18 per textum ibi, titulo 16 part. 6.

TUTOR SUSPECTUS, vel accusatus de suspecto, an accusant se subscribere teneatur ad pœnam talionis, n. 2 l. 15 tit. 9 part. 4.—condemnatus de suspecto est infamis, et an tunc se subscribere teneatur, dict. num. 2 dict. l. 15.—suspectus, et si satisfacere velit, removendus est, n. 3 l. 4 per text. ibi, t. 18 part. 6.—suspectus quis, et ex quibus esse dicatur, gloss. leg. 4, 2 et 3 tit. 18 part. 6.—Et quis illud de suspecto accusare possit, gloss. dict. l. 2.—Et qualiter, et an per procuratorem, n. 6 ibid.—Tutor an possit accusari de suspecto, antequam gerat, dict. n. 6 in fin. dict. leg. 2.—coram quo iudice de suspecto accusari debeat, et possit, n. 7 dict. l. 2.—quando accusator de suspecto, an possit se defendere per procuratorem, n. 8 dict. l. 2.—si ut suspectus removeatur, an sit infamis, et an iudex ex officio suo removeere possit illum, n. 4 l. 5 tit. 18 part. 6, et gloss. l. 4 ibid. per illum text.—Et an statim quod contra tutorem lis cœpta fuit, alius loco ipsius dari debeat, ibid. in n. 2 et 3 per text. ibi.

TUTOR obligat, hypothecat, vel pignorat.—an teneatur expressè obligare bona sua pro rebus minoris conservandis, n. 7 l. 94 tit. 18 p. 5.—an possit generaliter obligari bona minoris sine iudicis decreto pro observantia contractus liciti, num. 2 leg. 4 tit. 5 part. 5.—Et an possit quomodo velit res minoris alienare, vel qualiter illud facere teneatur, ibid. cum gloss. sequent.—Tutor an possit hypothecare res minoris, sicuti illud Præloato facere licet, dict. n. 2 l. 4 tit. 5 part. 5.—an possit pignorare mobilia ad utilitatem minoris, n. 3 in fin. dict. l. 4.—an possit obligare bona immobilia sui minoris, quæ servari potuerant sine iudicis decreto, n. 3 l. 8 tit. 15 part. 5.—an videatur bona sua tacite obli-

gare pro administratione rerum sui minoris, num. 4 leg. 25 per text. ibi, tit. 15 part. 5.—Et an bona tutoris data ad litem sint tacite obligata minoribus, dict. num. 4.—Et an bona hæredum tutorum sint tacite obligata minoribus, ibidem.—Tutor si cum pupillo expensas fecerit, an pro eis bona pupilli sint ei tacite obligata, et an possit bona pupilli retinere quousque illud sibi solvatur, dict. n. 4 in fin. dict. l. 25.—Et an bona fidejussorum, et hæredum tutoris sint tacite obligata ipsi minori, n. 8 l. 21 per text. ibi, t. 16 part. 6.

TUTOR AUCTORATUS, et an tutor ipso auctorante possit res minoris sui bona fide emere, n. 9 ad fin. l. 4 tit. 5 p. 5.—Tutoris auctoritas an requiratur simul cum iudicis decreto, quando ipse, vel alius tutor res immobiles minoris emunt, n. 10 ibidem dict. l. 4.—Tutor debet auctorari quando pupillus cum aliquo vult contrahere societatem, et quando ejus auctoritas non sufficiat, n. 6 l. 6 t. 10 part. 5.—quando possit auctorari in stipulatione sui infantis, n. 2 l. 4 tit. 14 part. 5.—si non fuerit utiliter auctoratus tenetur, et facta per minorem sine ejus auctoritate non valent, n. 5 l. 47 t. 16 p. 6.—Et an cum minor respondit de veritate, exigatur tutoris auctoritas, d. n. 5.—Et an debeat ista auctoritas intervenire, quando per creditores minorum res ipsorum vendunt, ibid. in fine.—Tutor per se, non per aliam auctoritatem præstare tenetur, et quibus verbis, et an possit auctorare et ex intervallo, n. 7 ibid.—si auctoraverit factum minoris, an minor, si læsus sit, possit in integrum restitui, n. 2 l. 2 t. 19 p. 6.—Et an cum minor se restituit contra tutorem, sint tutori cedendæ actiones, et ei competat beneficium restitutionis, dict. n. 2.

TUTOR quis, cui, ET A QUIBUS DETUR. Et tutores esse possunt etiam infames, n. 7 leg. 5 t. 6 p. 5.—Eo scilicet, quia illud est onus, non honor, ibid.—Tutor dari non potest servo, neque ei qui est sub alterius potestate, n. 4 l. 1 per text. ibi, tit. 16 part. 6.—Et an laicus possit esse tutor clerici, et quid in clerico in minoribus ordinibus constituto, vel si fuit per iudicem ecclesiasticum confirmatus, d. n. 4.—Tutor dari potest nato, et adhuc non nato, puberi autem non, n. 2 l. 1 t. 16 p. 6.—non solum datur rebus minoris, sed et personæ, et an cum minore habitare teneatur, n. 6 dict. l. 4.—an possit dari in codicillis, n. 2 l. 2 tit. 16 p. 6.—potest à patre, vel ab avo filiis, vel nepotibus natis, vel non natis dari, et an hoc liceat patronis, gloss. l. 5 t. 16 p. 6.—Et quid si pater, qui vult tutorem dare, minor sit viginti quinque annis, n. 4 in princ. dict. leg. 5.—Et an in tutore testamentario, requiratur decretum iudicis, ibidem.—Tutor filiis in potestate, et nepotibus dari debet, non emancipatis, et an filio exhæredato dari possit, n. 2 dict. l. 3 per text. ibi.—à patre filiis datus, etiam filiabus datus videtur, tam natis, quam nascituris, n. 3 l. 3 t. 16 part. 6.—quis esse possit, vel non, gloss. l. 4 per text. ibi, t. 16 p. 6, et gloss. l. 5 ibi per illum text.—an à iudice dari debeat quem mater elegerit, quæ ad secundas nuptias transire vult, et an dativus petitus à matre præferatur legitimo, dict. n. 3.—cum à iudice datur, an prius cognati, et agnati citari debeant, dict. n. 3 ad fin.—à matre filio suo datus an et quando per

judicem confirmari debeat, et an præcedente inquisitione, vel non, n. 2, 3 et 4 leg. 6 t. 16 p. 6.—Et an cum tutor à matre datur requiratur satisfactio ipsius, dict. n. 2 in fin. dict. l. 6.—Et an tutor confirmatus à giudice præferatur legitimo, vel admittat tutorem dativum secum, n. 4 dict. l. 6.—Tutor an esse possit servus alienus, vel proprius, et an per hoc sibi videatur data libertas, gloss. l. 7 per text. ibi, t. 16 p. 6.—an possit per patrem filio suo naturali, vel spurio dari, n. 1 l. 8 per text. ibi, t. 16 p. 6.—Et quid si pater naturalis dedit unum tutorem, mater vero alium, an concurrent, vel unus præferatur alio, dict. n. 1.—Tutores qui esse non possint, quando à patre filiis suis dati non fuerunt, gloss. l. 9 per text. ibi, tit. 16 p. 6.—plures à testatore dati, si ad invicem se impediunt, an iudex eligere possit unum, et eidem administrationem dare, gloss. l. 11 per text. ibi, tit. 16 part. 6.—Tutor per quem iudicem dari debeat, et plura in hoc v. per num. 2 l. 12 per text. ibi, tit. 16 part. 6.—principaliter datur pupillo, non rebus suis, dict. n. 2 ad fin.—si sit à giudice datus sine inquisitione, an datio teneat, n. 3 l. 12, et num. 5 l. 9 tit. 16 part. 6.—à giudice datus debet esse dives, n. 5 l. 9, et n. 5 l. 12 tit. 16 part. 6.—quando per iudicem ad petitionem cujuslibet de populo, vel nemine petente, dari possit, n. 7 dict. l. 12.—Tutores à quibus iudicibus dari debeant, n. 9, 10, 11 et 13 dict. leg. 12 tit. 16 part. 6.—Tutor dari potest ultima die pubertatis, et in quo differant tutor, et curator, n. 13 dict. leg. 12.—quis esse possit, vel non, gloss. l. 14 per text. ibi, t. 16 p. 6.—an possit esse infamis, vel indignus, n. 8 l. 7 per text. ibi, t. 6 p. 7.

TUTOR JURAT, VEL JURATUR CONTRA EUM.—Tutores tenentur ad juramenta, quæ non respiciunt voluntatem solam, seu credulitatem, seu veritatem, n. 9 l. 5 t. 11 p. 5.—non reddentes rationem puniuntur, ut falsarii, et contra eos juratur in litem, n. 1 l. 6 t. 11 p. 5.—tutor licet à principio fecerit inventarium, si omnia bona minoris non scripsit, juratur contra eum in litem, n. 3 l. 6 t. 11 p. 5.—Et propter culpam tutoris juratur contra eum in litem, n. 5 ibidem.—Et an isto casu juretur secundum interesse singulare et affectionis, ibidem in num. 6.—Et an juretur contra ejus hæredes, ibidem in n. 8.—Tutor, quid jurare, et promittere debeat, et alia, n. 5 per text. ibi, l. 9 t. 18 p. 5.—an teneatur jurare et quid, et an facta per eum, nullo præstito juramento teneant, et quid si non fecit inventarium, n. 7 l. 9 t. 16 p. 6.—Et an juramentum possit remitti per testatorem, ibidem.—Et an mater teneatur satisfacere, ibidem in num. 8.

TUTOR AGIT, ACCUSAT, VEL CONVENITUR.—Tutor ad hoc, ut agere possit in iudicio nomine pupilli, debet copiam inventarii ostendere, non tamen totum inventarium dare debet, n. 3 l. 4 t. 3 p. 5.—sub qua forma constituat procuratorem, ut in iudicio res minoris petat, num. 1 cum sequent. l. 96 t. 18 p. 5.—Et an in hac constitutione procuratoris causa intervenire debeat, saltem generalis, n. 2 ibidem.—Et an illum ad illum actum tantum constituere possit, vel ad ea quæ sunt voluntariæ jurisdictionis, ibidem n. 3.—Tutor an possit agere con-

tra actorem constitutum ad rem pupilli petendam in iudicio, dit. n. 5 in fin.—Et an talis actor constituatur periculo tutoris, ibidem.—Tutor legitimus an debeat satisfacere, et qualiter ejus fidejussor se possit obligare, et an fiet executio in fidejussorem istum sine eo, quod prius tutor debeat conveniri, et quando, n. 6 l. 94 t. 18 part. 5.—qualiter, et quando possit nomine sui minoris aliquem criminaliter accusare, n. 2 et 3 l. 6 t. 1 p. 7 per text. ibi.—Et si in absentia tutoris à giudice procurator minori datus sit legitime, an, et ad quid datio teneat, n. 2 in fin. l. 6 t. 1 p. 7.—Tutor qui rem pupilli dolose subtrahit, an actione furti conveniri possit, n. 1 l. 5 per text. ibi, t. 14 p. 7.

TUTOR EXCUSARI quando possit, n. 6 cum sequentibus l. 13 per text. ibi, t. 16 part. 6.—an excusetur si possit factorem communi opinione diligentem, et fidelem, n. 8 l. 15 t. 16 part. 6.—qui bona fide opus fecit, vel perfecit, an excusetur, et expensas ibidem factas repetat, ibid. in n. 9 dict. l. 15.—ex quibus causis excusari possit, ne tutelam administret, gloss. l. 2 per text. ibi, t. 17 part. 6.—si se malitiose excusaverit, an teneatur ad damnum interim proveniens, n. 1 dict. l. 2.—intra quantum tempus se excusare teneatur, n. 1 leg. 4 per text. ibi, t. 17 part. 6.

TUTRIX an possit esse mater, vel avia, et quando, et quid in alia muliere, n. 6, 7 et 8 leg. 4 per text. ibi, et gloss. l. 5 t. 16 p. 6.—Et quibus ipsa in tutelæ susceptione præferatur, et quid si luxuriose vixit, vel si minor sit viginti quinque annis, dict. n. 7.—Et quid si mater fuit in testamento patris tutelam nominata, et postea pater revocabit illam particulam testamenti, an postea ipsa admittatur tanquam tutrix legitima, n. 9 l. 4 t. 16 p. 6.—Et quid mater promittere, et facere debe, quando filii tutelam suscipit, ibid. in n. 10, 11, 12 et 13.—Tutrix testamentaria si sit mater alicujus, etiam tunc tenetur renuntiare secundis nuptiis, et Vellejano, dict. n. 11.—Et quæ mater renuntiare tenetur, et de effectu talis renuntiationis, ibi n. 12 et 13.—Tutrix an possit esse mater, et cæteris præferri, quando filio succedere non potest ex aliqua causa, dict. n. 15, dict. l. 4 t. 16 part. 6.—Et quid si mater nuptias contraxit, dict. gloss. dict. l. 4.—Et quid in sponsa, n. 1 leg. 5 ibidem.—Et an mater quæ propter secundas nuptias fuit à tutela exclusa, an si videtur illam reasumere possit, n. 2 l. 5 t. 16 p. 6.—Et an exclusa matre à tutela propter secundas nuptias, locus sit tutore legitimo, vel dativo, n. 5 dict. l. 5.—Tutrix si sit mater testamentaria, vel legitima, an tunc satisfacere teneatur, num. 8 l. 9 tit. 16 part. 6.

TUTUS an sit in conscientia qui præscriptione jam completa scit rem esse alienam, n. 1 leg. 12 t. 19 p. 5.—an sit in conscientia qui bona fide ignorans debitum, illud præscripsit legitimo tempore, ibi.—Timor pænæ facit desistere à malo, part. 5 pag. 5 num. 5.—pænæ facit assumere bonam consuetudinem, p. 5 pag. 5 n. 3.—Titulum majoriæ debet exhibere possessor majoratus ad fratris petitionem, part. 5 pag. 15 n. 1.

V

VACCA si furetur, et fidei possessor vendat, et pariat, quando fructum sum talis bonæ fidei possessor faciat suum, n. 2 l. 5 t. 29 part. 5.

VACILLARE, et an testis vacillans coram iudice torqueri debeat, et qualis, et quando, et an idem sit in causa civili, n. 1, 2 et 3 l. 8 per text. ibi, t. 30 part. 7, vide infra in verbo **VARIARE**.

VAGABUNDUS ubi de criminibus ab eo commissis, conveniri possit, n. 7 l. 15 per text. ibi, t. 1 part. 7.

VALOR beneficii non debet considerari secundum distributiones quotidianas, n. 9 l. 19 t. 16 part. 1.—Valorem rei suæ unusquisque scire præsumitur, et qualiter hoc intelligatur, n. 4 ad fin. l. 56 t. 5 part. 5.—Et in tempore non præsumitur mutatio valoris, ibi in n. 6 in princip.—Et ad valorem rei debet fieri æstimatio cum qualitatibus ipsius, dict. n. 6.—Et testes deponentes super valore rei, an debeant reddere rationem dicti sui etsi non interrogentur, ibid.—Valor legitimæ filiorum referri debet ad tempus mortis patris, n. 10 in fin. l. 17 t. 1 part. 6.

VALVASORES qui dicantur, n. 2 l. 15 per text. ibi, t. 1 part. 2.

VANÆ voces populi non sunt audiendæ, nisi justè acclamaverint, n. 17 in præm. Part.

VARIARE an liceat pro non præsentando aliquem, et an semel, vel pluries sibi liceat, n. 1 l. 6 t. 15 p. 4.—ubi permittitur pro una tantum vice debet intelligi, d. n. 4.—Variatio dicitur quædam temeritas, ibid.—Variare quando non possit licere patronis, ibid. in n. 2 in princ.—Variatio an licita sit lite pendente inter præsentatos, si tertius præsentetur; et quid si unus de præsentatis, ibid.—Variare qualiter liceat patrono, ibid. in n. 5 d. l. 6 t. 15 p. 4.—Variatio in malum, et prius non admittitur, sed in meliorem, vel æquè idoneum, ibid. in n. 4 dict. l. 6.—Variare potest patronus laicus in præsentando, interim quòd Episcopus talem confirmaverit, clericus verò patronus non, n. 1 et 3 l. 7 ibid.—Quod in clerico patrono procedit, quando illud jus sibi tamquam clerico competit, secus si ratione patrimonii, qui tunc sicut laicus poterit variare, n. 2 dict. l. 7 t. 25 p. 4.—Variare an possit unus ex patronis, si ambo simul in unum à principio consenserunt, ibidem in n. 3.—in iudiciis est odiosum, n. 2 l. 10 t. 7 part. 5.

VARIATIO, et an et quando ille, cui electio data fuit, possit variare, et quid in ultimis voluntatibus, vel in contractibus; sive electio valeat, vel non; et an quando variatio permittitur, possit quis plus quàm semel variare, n. 1 et 2 leg. 25 t. 9 part. 6.—non habet locum, postquam fuit alicui jam jus quæsitum, dict. n. 1 in fin.

VARIANS, vide supra proximè in verbo **VARIARE**.

VASA an veniant vino alicujus legato, n. 9 l. 5 per text. ibi, t. 53 part. 7.

VASSALLI debent personaliter dominum juvare, quando ex interventu suæ personæ magnum auxilium paratur domino, n. 5 l. 52 t. 6 p. 1.—et subditi excommunicatorum ipso facto post annum sunt absoluti ab omni obedientia dominorum, n. 5 l. 52 t. 9 part. 1.—an de-

beant succurrere domino excommunicato, si hostes brachio armato veniant ad devastandum terram, ibidem.—Et quid si dominus esset excommunicatus propter apostasiam à fide, ibidem.—Vassalli ratione feudi an debeant dominum defendere sumptibus suis, n. 5 leg. 17 t. 18 part. 2.—an teneantur salutem domini suæ propriæ præferre, n. 6 leg. 2 tit. 19 part. 2, et n. 5 leg. 4 tit. 27 part. 2.—an teneantur Regi suo suis propriis sumptibus juvare ad bellum, quando intrat in terram inimicorum, et quando, num. 1 leg. 7 tit. 19 part. 2.—an possint compromissum facere de causa feudali, n. 2 leg. 24 tit. 4 part. 5.—an possint esse testes contra dominos, n. 3 l. 18 t. 16 part. 5.—Vassallus curare debet, ne castrum veniat in manibus inimicorum domini, aliàs dicetur perdere castrum, n. 16 l. 68 tit. 18 part. 5.—si non vult domino suo fidelitatem jurare, denegatur ei investitura, n. 18 dict. l. 68.—jurare debet quòd exaltabit dominum suum, quantum in se sit, ibid. in n. 19.—Sed an contra Regem, ibidem n. 20 dict. l. 68.—Vassallus si ex torrente vel fossato domini duxerit aquam in proprium prædium per longissimum tempus, an præscribat, num. 5 l. 15 t. 51 p. 5.—cognoscens concubinam, vel uxorem domini privatur feudo, n. 1 in præm. t. 14 p. 4.—an domini salutem propriæ saluti anteponeat teneatur, n. 4 l. 5 t. 21 p. 4, et n. 1 l. 4 t. 24 p. 4.—Vassalli si liberentur per dominum adultum à fidelitate quam ei præstare tenentur, an talis liberatio teneat, n. 7 l. 1 t. 22 p. 4.—Vassallus dominum inopem alere tenetur, et an de redditibus feudi, vel de propriis bonis illud facere debeat, n. 14 l. 8 t. 22 p. 4.—Et an valeat argumentum de vassallis ad liberos, et è contra, ibidem.—Vassallus amittit feudum, si mortem domini fuerit machinatus, n. 5 l. 5 t. 24 p. 4.—Et quid si dominus concubuerit cum uxore, vel concubina vassalli, an propter hoc jus naturalitatis, quod in eo habet, amittat, ibi n. 6.—Vassallos soli nobiles illos habere possunt, n. 5 per text. ibi, l. 1 t. 25 p. 4.—Vassallus propriè quis dicatur, et an subditus ratione jurisdictionis ita dicatur, n. 1 l. 2 t. 25 p. 4.—Vassalli si à Rege alicui donentur, de quibus intelligi debeat, dict. num. 1.—Vassallum alterius potest quis seipsum constituere sine expressione causæ, n. 1 l. 4 t. 25 p. 4.—Vassalli in quibus casibus teneantur osculare manus Ducibus, Marquionibus, et Baronibus, n. 2 l. 5 per text. ibi, t. 25 p. 4.—Vassallus tenetur parere domino in 34 casibus, de quibus vide remissivè per n. 1 l. 6 t. 5 p. 5, et ibi n. 2.—Vassalli in pluribus casibus dominis servire tenentur, n. 2 per text. ibi, l. 6 ibidem.—qui feudum à dominis obtinent in quibus gravari, onerarique possint à dominis, sive Ducibus, sive Baronibus, ibidem.—Et quando ad idem teneantur vassalli Burgenses, seu alii subditi ratione jurisdictionis, ut ad aliqua onera teneantur, ibidem.—Et vassallis non possunt collectæ, vel angariæ imponi à dominis, quia ista sunt regalia, solique Principi competunt, ibidem.—Et an domini collectas imponere possint de novo, quando fuit eis concessum castrum sub eorum protectione, et regimine cum mero, ex mixto imperio, an verè jus collectandi remaneat apud eos, quibus primo compete-

bat, dict. n. 2. — Vassalli an teneantur gratis hospitio dominis dare, seu Baronibus, et an hoc solis Principibus pertineat, dict. n. 2. — Vassalli Baronum quando subveniunt eorum dominis, tunc Rex non imponit eis collectam in eodem casu, et quare, ibidem. — quando ad onera compellantur, si domini ad hoc juventur consuetudine, et quando talis consuetudo per vim, et metum, violentiamque introducta esse dicatur, et ex quibus istud colligi valeat; et cuius effectus sit, et tunc, et qualiter talis extraordinaria, et injusta possessio eos tueri possit; et quid si contra consuetudinem adsit memoria hominum; et quid si sit immemorialis, et per quod tempus possessori in possessione teneatur in talibus impositionibus; et quid in petitorio, dict. n. 2. — Et quæ debeant domini probare, et deducere in articulis, cum juvantur immemoriali, ibi. — Et an in dubio iudicandum sit pro subditis, quia præsumuntur inviti præstitisse, dict. n. 3. — Vassalli si indebita servitia præstiterint dominis suis, illa per metum extorta præsumuntur, dict. n. 2. — teneantur dominis servire non ore tantum, sed opere, et ore simul, n. 3 l. 6 tit. 23 p. 4. — intra annum alendus est sumptibus domini, qui à domino discedere non potest intra annum, n. 4 et 2 per text. ibi, l. 7 tit. 23 part. 4. — Et quando, ibi in n. 4. — Vassallus an à servitio liberari possit renuntiando feudo, quodcumque ipse voluerit, et quando non habeat locum talis renuntiatio; et quid in feudo franco, vel ligio, n. 3 l. 7 tit. 23 part. 4. — si velit feudum, et dominum deserere, quare ipse in propria persona istud facere debeat, neque alius pro eo, num. 6 ibidem. — Et quando alius ad hoc admittatur, et ex qua causa, ibid. in n. 7. — Vassallus quando dominum deserere vult, tunc feudum, quod habet, in manibus domini refutari debet, non aliter, n. 2 dict. l. 7. per text. ibi. — duorum an possit esse unus in uno, eodemque tempore, et quando sic, et in quo, n. 1 l. 8 tit. 23 part. 4 per text. ibi. — licet desinat esse vassallus alicujus, non tamen debet dominum offendere, et quare, ibidem in n. 2 per text. ibi. — cui potius juvare debeat, an dominum antiquum, vel novum; et quid si primo domino non relicto, alium dominum accepit cui juvare debet, si ambo rixentur, ibid. in n. 3. — licet dominum juvet, excusabitur tamen in uno casu, ut propter hoc feudum non amittat, ibid. in n. 4. — non tenetur offerre domino servitium, nisi sibi denontietur à domino, et quando et in quibus sic, n. 2 l. 9 t. 23 p. 4. — tunc proprie vocari dicitur, quando dominus proprius, vel per litteras ejus, vel per suum procuratorem illum vocat, ibid. in n. 3. — Et quales debeant esse litteræ per quas ipse vocatur, si postea vassallus non venerit, ita quod feudo privari possit, ibid. — Et an sufficiat unica interpellatio, vel trina monitio requiratur, et an sufficiat matri proclama generalis per terras, et loca domini requirentis, ibidem. — Vassallus si recusat servitium quod promisit, ista erit justior causa, quam alia, ut feudo privari possit, n. 4 ibidem. — si dimittat feudum, an possit jurisdictionem domini declinare pro præteritis, vel pro futuris, dict. n. 4. — Et ad quid teneatur ipse, si declinet domini sui jurisdictionem, et an ad duplum, vel interesse, ibid. — Vassallus

feudo privari non potest, nisi de culpa vincatur, n. 3 ibidem. — an feudo privari possit, quodcumque domino suo placuerit etiam sine justa causa, d. n. 3. — ejectus à Rege, extra regnum suum, an ille guerram inferre possit, n. 3 per text. ibi, l. 10 t. 23 p. 4. — Vassalli Regis an in isto bello deprædari possint ab inferente bellum contra Regem, ibidem. — Vassallus dominum adjuvare debet etiam contra Regem in uno casu, non obstante, quod juravit illum non juvare contra Regem, ibidem in n. 11. — Vassalli si dominum adjuvando contra Regem aliquid lucraverint, illud Regi dare debent, ibi n. 12. — Et an dicta in vassallis habeant locum in domesticis, ibid. in n. 11. — Vassalli dominum sequi possunt, si velint quando à Rege extra regnum ejiciuntur, ad hoc tamen non possunt compelli, n. 2 l. 11 t. 23 p. 4. — Vassallus alterius Regis an possit pugnare contra Regem naturalem, in cuius servitio non est, n. 3 dict. l. 11. — an per solam mansionem cum domino, qui à Rege extra regnum ejectus fuit propter suum delictum, in pœnam aliquam incidat, ibid. in n. 6. — qui cum Barone expulso à Rege propter prodicionem vadit, tenetur redire, quam citius possit, n. 1 l. 12 t. 23 part. 4. — qui cum domino suo expulso à regno propter prodicionem suam exivit, si eum possit non redeat, à crimine prodicionis non excusatur; etiam propter solam ipsorum mansionem cum domino, n. 2 et 3 l. 12 per text. ibi, tit. 23 p. 4. — Vassalli si juvent dominum proditorem, an ipsi, et ejus filii in prodicionem incidant, gloss. dict. l. 12 per text. ibi. — sequentes dominum transfugam, ipsi et ille prodicionem committunt, n. 4 per text. ibi, l. 13 t. 23 part. 4. — Vassallus qui recepit feudum franchum, ad quid teneatur, n. 3 l. 2 tit. 26 part. 4. — si pro feudo servitium extraneum à natura feudi promittat, illud adimplere tenetur, n. 6 l. 2 tit. 26 part. 4. — duorum, an possit aliquis esse, et quando, n. 6 per text. ibi, l. 3 tit. 26 part. 4. — quando feudum à domino recipit, debet juramentum fidelitatis præstare, et an illud facere possit per procuratorem, n. 3 per text. ibi, l. 4 t. 26 part. 4. — si ex conventionem ad fidelitatis juramentum non teneatur, ad quid ipse et tunc teneatur domino, et quid si postea cum obligatus non esset, juramentum præstitit, an contraveniendo incidat in perjurium, dict. n. 3 dict. l. 4. — an ad juramentum fidelitatis teneatur, quando servitia fuerunt limitata, ibidem in n. 4. — qui feudum conditionatum recepit, et sic certum servitium, an teneatur ad aliud ultra expressum, et an teneatur et tunc ad ea quæ veniunt sub juramento fidelitatis, n. 1 l. 3 tit. 26 part. 4. — dominum præliantem adjuvare non tenetur, quando notorie de ejus injustitia constat, secus si de hoc dubitetur, quia tunc adjuvare tenetur, ibid. in n. 3 dict. l. 3. — Et quid si cognoscat injustitiam domini, et adversarii sui justitiam, ibid. n. 4. — Vassalli omnes qui in uno feudo successerunt, an omnes fidelitatem præstare teneantur, et quid si unus ex eis nolit, an ipsius culpa aliis noceat, ut feudo privari possint, n. 3 l. 6 tit. 26 part. 4. — an possit feudum servire per substitutum quando ipse ad hoc habilis non est, num. 8 l. 6 t. 26 part. 4. — an ex feudo ali debeat, quando successit illi impedimentum, per quod fuit privatus, dict.

n. 8, et ibi n. 10. — an feudum amittat eo ipso, quod religionem fuit ingressus, licet infra annum exiverit, n. 11 ibidem. — potest feudo privari ex pluribus causis, gloss. leg. 8 per text. ibi, tit. 26 part. 4, et gloss. leg. 9 ibi. — et an procedat, sive accusetur et probetur, sive accusetur tantum, num. 3 leg. 8 tit. 26 part. 4. — si revelet secreta domini, vel contra dominum advocaverit, an feudo privari possit, ibidem n. 4. — Et an sufficiat manus elevatio contra dominum, licet illam in dominum non imponat; et quid si per alium faciat dominum vulnerari, ibi, in n. 10 per text. ibid. — Vassallus an teneatur dominum de carcere deducere, si propter delictum sit carceratus, an illud de sua pecunia solvere teneatur sub pœna privationis feudi, ibi n. 12. — sic occidat filium, vel nepotem, vel fratrem domini, an per hoc fundo privari possit, n. 1 per text. ibi, l. 9 tit. 26 part. 4. — Et quid si vassallus interficiat fratrem suum, vel proditorie alium extra fratrem, ibid. — Vassallus privatur feudo, si cum uxore domini volente vel invita, vidua vel non vidua, concubina vel sponsa nondum tractata, concubuerit, n. 2 dict. l. 9. — si fuerit leno, et consentiat, ut alius cum uxore domini commisceatur, an per hoc feudo privari possit, num. 4 ibidem. — an feudo privari possit, si concubuerit cum matre vel sorore sui domini in domo domini manente, dict. n. 4. — an feudum vendere possit, vel se cum tyranno componere, qui res feudales possidet, n. 4 in princ. per text. ibi, l. 10 t. 26 p. 4. — si feudum alteri vendat, et ipse emens longissimi temporis spatio possederit, an ex hoc ejus dominus, vel agnati, ad feudum illum antiquum vocati præjudicentur, n. 5 quæst. 1 et 2 per text. ibi, l. 10 tit. 26 part. 4. — Et an ex præscriptione gravetur vassallus, ut illa contra illum teneat, licet non contra dominum, dict. n. 3. — Vassallus si cum domino suo litiget in causa feudali, quis tunc erit iudex; et an hodie iudex ordinarius de istis causis etiam feudalibus cognoscat excluso domino feudi, et paribus curiæ, num. 1 et 2 leg. 11 tit. 26 part. 4. — si sit clericus, an pares curiæ possint esse iudices, vel non, ibi in num. 3 in principio. — vendens feudum ignorante eo, non privatur, sed restituatur ad eum, num. 4 ad finem, leg. 9 tit. 2 part. 5. — Et an tunc emptor possit sibi feudum retinere quousque à venditore satisfiat de interesse, ibi in dict. n. 4. — Vassalli Regis, an de Regis voluntate in alium transferri possint, ut ipse in eos dominum habeat, num. 3 l. 9 tit. 4 part. 5. — alicujus si prohibeantur alienari sine expressione causæ, an talis prohibitio teneat, n. 2 in fin. l. 44 tit. 5 part. 5. — potius tenentur vendere dominis suis res quas habent venales, quam aliis extraneis, n. 1 l. 53 tit. 5 p. 5. — si interveniente auctoritate domini sui redditus inter se dividerunt, an successor sui domini possit talem divisionem infringere, vel non, n. 4 quæst. 21 l. 4 tit. 8 part. 5. — an possit alteri infeudare sub pacto incrementi sicut ipse habebat, n. 1 l. 53 tit. 15 part. 5. — et an habere vassallos sit dignitas cui jurisdictio inest, et quid hodie, n. 3 l. 52 tit. 9 part. 6. — qui seipsum occisit, an amittat feudum, n. 10 l. 14 tit. 1 part. 7. — habere est quædam dignitas, cui et jurisdictio inest,

n. 10 l. 2 t. 2 part. 7, et n. 3 l. 52 t. 9 p. 6. — quando propter delictum privatur feudo, feudum semper revertitur ad dominum, dict. n. 10. — si ab aliquo injuriatur, an ejus dominus actionem injuriarum intentare possit, n. 1 leg. 10 tit. 9 part. 7. — Vassalli si à domino vendantur, et ipsi velint redimere libertates suas, et pretium emptori solvere, an admittantur, n. 3 l. 4 t. 13 part. 7. — Vassallus si ad mandatum domini damnnum dederit, an ipse, vel mandans ad emendam teneatur, n. 2 l. 5 tit. 15 part. 7. — an possit occidere dominum cum uxore sua turpiter inventum, et quid in liberto, n. 1, 6 et 7 l. 13 tit. 17 part. 7. — et libertus æquiparantur, dict. n. 6 dict. l. 15. — Regis pro eo mortem subire tenetur cum fuerit necesse, num. 1 leg. 4 tit. 1 part. 7.

VASSALLAGIUM quod dicatur in Italia, et quid istud cognominetur in Francia, et apud nos; et an istud nomen notum sit ab antiquis Imperatoribus, vel à novis inventum, gloss. in proœmio tit. 25 part. 4. — ignorantia quod dicatur, n. 1 l. 2 tit. 25 part. 4.

UBERTAS unius anni, an debeat compensari cum sterilitate alterius, n. 2 l. 25 per text. ibi, tit. 8 part. 5. — quando dicatur, n. 4 dict. l. 25.

Ubi de vita hominis tractatur, quæ omnibus aliis rebus est præferenda, ibi cautius agendum est, n. 2 l. 4 t. 17 p. 3. — major numerus, ibi minor intellectus, n. 15 in proœm. Part. — habet locum pactum, ibi habet locum consuetudo, n. 1 l. 3 tit. 2 part. 1.

VECTIGALIA solvent clerici negotiatores, si ter admonti non desistant à negotiatione, n. 3 l. 49 tit. 6 p. 1. — solvere non debent clerici ex rebus, quas sine negotiatione vendunt, n. 3 l. 50 ibidem. — quæ ex portibus deducuntur, sunt de regalibus, n. 11 l. 11 tit. 28 p. 5. — Vectigal ratione portagii in qua quantitate solvi debeat, et de isto vectigali, n. 4 cum aliis ibi, l. 5 tit. 7 p. 5. — Vectigalia solvi non debent de illis rebus quas aliquis adducit sui et suorum causa, et an credatur juramento ipsius, et quando, n. 6 ibidem. — Et quid si modo supradicto emerit, si postea mutato proposito rem vendat, an aliquid solvere teneatur, ibid. in n. 8. — Vectigalia an solvi debeant de his, quæ portantur pro domo facienda, vel reficienda, ibid. n. 9. — Vectigal ex quibus rebus non debeatur, gloss. dict. l. 5 tit. 7 part. 5. — Et quid de mercatoribus deviantibus à certo, et consueto itinere, ut vectigalia defraudarent, ibi n. 13. — Et an debeant omnes res suæ confiscari, et quando, n. 1 l. 6 ibidem. — Et an et quando ista procedant in minoribus viginti quinque annorum, ibi n. 3 et 4. — Et an si occultantes rem illam, perdant ipso jure, vel post sententiam, ibi n. 5. — Vectigal si non fuerit solum, si postea res, de qua debebatur, pereat, an dominus ad estimationem teneatur, num. 9 dict. l. 6 tit. 7 part. 5. — Vectigalia si de novo imponantur in aliqua civitate, an civitas illa possit prætere tertiam partem pro suis necessitatibus, n. 2 l. 7 per text. ibi, tit. 7 part. 5. — Vectigal de novo imponi dicitur, sive de novo imponatur, sive ultra solutum augeatur, n. 1 l. 9 tit. 9 part. 5. — Vectigalia à solo Principe de novo constitui possunt, n. 2 dict. l. 9. — nova sine maxima causa institui non de-